

λες τις ανάγκες της ανθρώπινης δραστηριότητας και σκέψης (d' Eichthal 1887 : 113).

Κύριο, όμως, πρόσκομμα στην επικράτηση της χρήσης της ελληνικής ως διεθνούς γλώσσας αποτελούσε το θέμα της προφοράς, καθώς η επικράτηση στην Δύση και ειδικότερα στην Γαλλία της ερασμιακής προφοράς, αλλοίωνε την εκφορά της αρχαίας και κατ' επέκταση της νεοελληνικής, εμποδίζοντας την επικοινωνία και αλληλοκατανόηση¹⁰. Προς αυτή την κατεύθυνση θα επικεντρωθούν οι προσπάθειες του d' Eichthal, για τον οποίο η υιοθέτηση της νεοελληνικής προφοράς στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούσε την βάση για την διάδοση, επικράτηση και γενίκευση της χρήσης της νεοελληνικής γλώσσας. Η ίδρυση της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής το 1845, που μεταξύ άλλων είχε στόχο την αναγέννηση της μελέτης των αρχαίων ελληνικών μέσα από την γνώση της νέας ελληνικής, και η συνέχιση του έργου του Villoison από τον Hase και τον Brunet de Presle στην Ecole des Langues Orientales, που τα νέα ελληνικά διδάσκονταν με την νεοελληνική προφορά, εννοούσαν το αίτημα για την εισαγωγή της στην γαλλική εκπαίδευση. Έχοντας εξασφαλίσει την σύμφωνη γνώμη του Victor Duruy, υπουργού Παιδείας της Γαλλίας, ο d' Eichthal μεθοδεύει από κοινού με τους ελληνοιστές Deheque, Egger και Brunet de Presle, την υιοθέτηση σχετικού ψηφίσματος από την Γαλλική Ακαδημία. Στις 18 Νοεμβρίου 1864, η Ακαδημία αποδέχτηκε ομόφωνα (με μία μόνο αρνητική ψήφο) την πρόταση του να εισαχθεί με τον επιστημονικότερο τρόπο η νεοελληνική προφορά στην δημόσια γαλλική εκπαίδευση, σχέδιο που τελικά όμως δεν υλοποιήθηκε ποτέ (Queux de Saint Hilaire 1887: 87-92).

Η ριζοσπαστική όσο και ουτοπική πρόταση του d' Eichthal για την Ελληνική Γλώσσα αλλά και οι άοκνες προσπάθειες του για την καθιέρωση της νεοελληνικής προφοράς¹¹, δεν πέρασαν απαρατήρητες. Σειρά άρθρων στον γαλλικό και ευρωπαϊκό τύπο δημοσιοποιούν τους προβληματισμούς που ανέπτυξε γύρω από το ζήτημα αυτό ο επιστημονικός κόσμος και διευρύνουν τον διάλογο¹².

Παρά το γεγονός, λοιπόν, ότι ο d' Eichthal καλλιεργεί σε πολλά επίπεδα την πρόταση για διεθνοποίηση της ελληνικής, δεν ξεχνά εντούτοις ότι απαιτούνται και άλλες μεταρρυθμίσεις προκειμένου να κατακτηθεί η γλώσσα το επιθυμητό επίπεδο, άποψη που φαίνεται να συμμερίζεται και ο Ρενιέρης (d' Eichthal 1887: 361). Το γλωσσικό ζήτημα και οι ποικίλες αντιπαραθέσεις που προκαλούσε, απασχολεί έντονα και τους γάλλους ελληνοιστές. Η αναγέννηση της Ελληνικής Γλώσσας, σύμφωνα με τον d' Eichthal πρέπει να συνεχιστεί, ο καθαρισμός της από τα κατάλοιπα του παρελθόντος (τουρκικές και ενετικές λέξεις) να ολοκληρωθεί χωρίς βεβαίως να στερηθεί τα εκσυγχρονιστικά χαρακτηριστικά της που την συνδέουν με τις τάσεις της εποχής και την προετοιμάζουν για τον μελλοντικό ρόλο της. Καθοριστική είναι προς την κατεύθυνση αυτή, η συνδρομή ελληνοιστών και γλωσσολόγων -με ορισμένους εκ των οποίων ο d' Eichthal συνδεόταν στενά- οι οποίοι οφείλουν να προασπίσουν την Ελληνική Γλώσσα και μέσα από το έργο τους να αναδείξουν την διαχρονική και συγχρονική αξία της.

Το σχέδιο του d' Eichthal για την καθιέρωση της Ελληνικής Γλώσσας ως διεθνούς, στον απόηχο του οράματος για την κοινωνική αναδιοργάνωση που είχε συνεπάρει τους οπαδούς του Saint-Simon, καθιστούσε την Ελληνική Γλώσσα κοινό κρίκο και απαραίτητη προϋπόθεση για την συνένωση των λαών και την συνένωση δύο διαφορετικών κόσμων, της Ανατολής και της Δύσης. Συγχρόνως, όμως, η θεωρία του για την γλώσσα όσο ουτοπική κι αν φάνταζε, αποτελεί σημαντική συμβολή για την αναγνώριση της ιδιαιτερίας και πανθομολογούμενης διαχρονικής ενότητας της Ελληνικής Γλώσσας στον ευρωπαϊκό χώρο. Επιπλέον, οι μελέτες του συνέβαλαν ουσιαστικά στην μεταστροφή της αντίληψης της γαλλικής κοινής γνώμης που θεωρούσε τα νέα ελληνικά φθαρμένο και αλλοιωμένο γλωσσικό ιδίωμα ενός παρηκμασμένου έθνους. Μέσα από την δράση που ανέπτυξε ο d' Eichthal προσωπικά αλλά και σε συλλογικό επίπεδο στο πλαίσιο της Association, αναδείχθηκε η αξία της Ελληνικής Γλώσσας και μέσω αυτής καλλιεργήθηκε στον γαλλικό πνευματικό κόσμο η εικόνα μιας νέας Ελλάδας, απαγκιστρωμένης από τα στερεότυπα του παρελθόντος¹³.

(01)Βλ. Grenouilleau 2001: 272-282· (Carbonell 2002).

(02)Βλ. Picon 2002: 144-145.

(03)Βλ. Πρόβατα 2006: 148-158, που και βιβλιογραφία.

(04)Τα άρθρα του Gustave d' Eichthal για την Ελληνική Γλώσσα συγκεντρώθηκαν μετά τον θάνατό του στον τόμο Gustave d' Eichthal, La langue grecque. Mmoires et notices 1864-1884. Précis d'une notice sur les services rendus par M. G. d'Eichthal, a la Grece et aux études grecques par le Mis de Queux de Saint-Hilaire, Paris, Hachette, 1887.

(05) «De l'avenir du peuple grec et de la langue grecque», Spectateur de l'Orient, 10/22 février 1855. Το φύλλο αυτό εξέδιδε ο Ρενιέρης την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου σε συνεργασία με τον Παπαρηγόπουλο και τον Ραγκαβή με στόχο να υποστηρίξει τα αιτήματα της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη.

(06)Οι προσπάθειες για την δημιουργία μιας κοινής τεχνητής γλώσσας εντείνονται αργότερα με την δημιουργία της λεγόμενης Volapuk (1880) και της Esperanto (1887). Ευχαριστώ την συνάδελφο Ρέα Δελβερούδη που έθεσε υπόψη μου αυτές τις πληροφορίες.

(07)Η κριτική της γαλλικής στιχουργικής και η απουσία τονικού συστήματος στην γαλλική γλώσσα βρίσκονταν στο επίκεντρο των διεργασιών στο πλαίσιο της δημιουργίας του Livre Nouveau των σαινσιμονιστών στην διάρκεια της απομόνωσής τους στο Mini Imontant (Gouvard 2002: 79-90).

(08)Βλ. σχετικά Πάσιου 1993: 210-234 και κυρίως 213.

(09)Βλ. D'Eichthal 1887: 307-320.

(10)Το ζήτημα της ενδεχόμενης προφοράς τόσο της αρχαίας όσο και της νέας ελληνικής είχε απασχολήσει αρκετούς γάλλους ελληνοιστές των αρχών του 19^{ου} αι. οι οποίοι αποδοκίμαζαν την ερασμιακή προφορά. Μεταξύ αυτών τους Gaspard d'Anse de Villoison και Fleury Lichse. Βλ. σχετικά Tolia 1997: 138-140· Παπάγεωργίου-Προβατά 1984.

(11)Ο D'Eichthal επανέρχεται στο θέμα της προφοράς και σε μεταγενέστερο δημοσίευμα του το 1869 (D'Eichthal: 183-215).

(12)Η περιορισμένη έκταση αυτής της ανακοίνωσης δεν μου επιτρέπει να αναφερθώ εκτενέστερα στις απηχτήσεις της πρότασης του D'Eichthal.

(13)Για την εικόνα της Ελλάδας στην Γαλλία κατά την περίοδο αυτή βλ. Basch 1995: 129-170.

*Η κ. Δέσποινα Προβατά είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Το συγκεκριμένο άρθρο έχει δημοσιευθεί στα Πρακτικά του συνεδρίου «Η γλώσσα σ' έναν κόσμο που αλλάζει (Παν/μιο Αθηνών, 2008).